

Vai tikai skandāli sekmē korporatīvās pārvaldības sakārtošanu?

14.12.2023.

Andris Grafs,

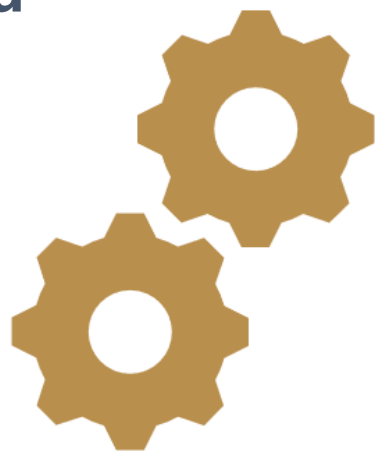
Baltijas Korporatīvās pārvaldības institūta viceprezidents, vadītājs Latvijā

LiepU padomes priekšsēdētājs

Kā organizācija tiek stratēģiski vadīta

Korporatīvā pārvaldība ir «spēles» noteikumi. Tā ir **vienošanās par procesiem, lēmumu pieņemšanu**

Laba korporatīvā pārvaldība ietver **attiecību kopumu, lomu un atbildības sadalījumu**

Tipiskie aspekti:

- Pilnvaras, loma, atbildība
- Stratēģijas apstiprināšana
- Budžeta apstiprināšana
- Rektora atlase
- Mērķu un KPIs noteikšana
- Atalgojuma principi
- Būtiskāko politiku apstiprināšana (kā darīt efektīvāk?)
- Informācijas aprīte, atklātība
- u.c.

Aizsardzības mehānisms

Korporatīvā pārvaldība ir aizsardzības mehānisms, kas ļauj izvairīties no tā, ka organizācija tiek vadīta, balstoties uz emocionāliem, nepārdomātiem, vienpersoniskiem lēmumiem

Tipiskie aspekti:

- Stratēģijas, budžeta ieviešanas uzraudzība
- Risku pārvaldība un vadība
- Iekšējās kontroles sistēma
- Atbilstība (compliance)
- Darījumu (iepirkumu) saskaņošana
- Iekšējais audits (plānu apstiprināšana)
- Darījumu partneru izvērtēšana
- Ētika, iekšējā kultūra
- Iesaistīto pušu vadība
- Darbības rezultātu izvērtēšana
- U.c.

Labas pārvaldības trūkums pavisam noteikti garantē zaudējumus...

- Nepieņemama iekšējā kultūra
- Patiesās situācijas slēpšana
- Krāpnieciskas shēmas
- Lēmumi interešu konflikta situācijās
- Uzmanības nepievēršana šaubīgiem darījumiem
- Akcionāru nesamērīga, pārāk liela iesaiste organizācijas ikdienas darbībā
- Vara un lēmumi viena cilvēka rokās
- Nepietiekama risku pārvaldība
- Politiskās vs. organizācijas intereses
- Vājš un formāls padomes darbs

Daži piemēri

- Enron skandāla 20 gadi:

- ASV energogigants
- Līdz 2001.gadam veiksmīgais finanšu stāvoklis bija ilgstošs grāmatvedības krāpšanas rezultāts.
- Akcionāriem zaudējumi ~11 miljardi USD (akciju cena no 90 USD → 1 USD)
- Vērtības «uz papīra»: Integrity, Communication, Respect, Excellence
- Izmaiņas likumos

- Samsonite

- Biržā kopš 2011. gada. Pārdošanas apjomi aug vidēji par 16% gadā / vērtības pieaugums vidēji 15% gadā.
- 2018.gadā - viltots valdes priekšsēdētāja doktora grāds, aizdomīgi darījumi starp uzņēmumu un valdes priekšsēdētāju, manipulēšana ar peļņu.
- Akciju vērtība zaudēja 25% savas vērtības, peļņa par 2019. gadu samazinājās par 44%.

- Rīgas satiksme

- 2018.gads. Starptautisks korupcijas skandāls, kas atstāja iespaidu uz finanšu piesaistīšanu un finansētāju viedokli visās Rīgas kapitālsabiedrībās. Nesamērīga politiska ietekme, politiskās intereses prevalē pār uzņēmuma attīstības interesēm
- Izmaiņas likumos

- Dzintars

- 2019.gads. Uzņēmuma lielākais akcionārs ir uzņēmuma vadītājs.
- Uzņēmuma vadītājs pats sev nosaka mērķus un pats arī uzrauga savu darbību.
- Savlaicīgi nav plānota un īstenota uzņēmuma vadības nodošana nākamajai paaudzei – profesionālai vadības komandai. Tas iznīcina uzņēmumu

Padomes loma var būt dažāda...

Sēdēt un neko nedarīt?

Kā padome var pievienot vērtību?

- **Profesionāla, labi organizēta, informēta un aktīva** padome ir efektīvākais instruments vadības komandas atbalstīšanai (plānu izstrādāšanā) un pārraudzībai (plānu izpildē)
- **Skaidras lomas, pilnvaras, atbildība** (dibinātāja, padomes, senāta, vadības komandas u.c. attiecību modelis)
- **Rūpības pienākums** (duty of care) un **lojalitātes pienākums** (duty of loyalty).
- **Padomes lēmumi augstskolas interesēs**
- **Padomes locekļi bez interešu konflikta**
- **Savlaicīga, precīza informācija** par finanšu situāciju, darbības rezultātiem, pārvaldību. Vismaz 7 dienas iepriekš izsūtīti materiāli padomei
- .....

Uzticēšanās